

Savivaldybių žinios

Nr. 21 (654)

2013 m. liepos 11 d.
Kaina 2,25 Lt
Išėina ketvirtadieniais

LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJA

Dusetų seniūnija iš arčiau _____ 4 p.

Liepos 6 d. Dusetų kraštiečių suėjime dalyvavęs Zarasų rajono savivaldybės administracijos direktorius Vytautas Sekonas (kairėje) Dusetų skulptūrų parke kartu su autoriais perkirpo simbolines juosteles prie keturių naujų skulptūrų, o darbuotojams dusetiškiams linkėjo, kad jie nesustotų kelyje, kuriuo eina.

Romo Gurklio nuotr.

LSA savaitė

Briuselyje ES Regionų komiteto plenarinėje sesijoje pristatyti Lietuvos pirmininkavimo prioritetai, o pirmininkavimas prasidėjo Lietuvos vietos savivaldos renginiu _____ 2 p.

ES parama: integruotos teritorinės plėtros požiūris

Kuo savivaldybėms bus svarbi Europos struktūrinių ir investavimo fondų parama 2014–2020 m. laikotarpiu ____ 5 p.

Valstybės diena savivaldybėse

Kaip ji paminėta Kėdainiuose, Švenčionyse, Joniškyje, Tauragėje, Šakiuose, Ukmergėje, Kalviuose, Jonavoje, Kupiškyje, Molėtuose, Raudondvaryje, Palangoje, Jurbarko _____ 6, 7, 12–15 p.

DUSETŲ SENIŪNIJA IŠ ARČIAU

Ingrida VĖGELYTĖ

Lietuvai švenčiant Valstybės dieną į Zarasų rajone esantį Dusetų miestelį rinkosi buvę ir esami dusetiškiečiai – čia vyko kasmetinis, šiemet devintasis, kraštiečių suėjimas.

Dusetos, plytinčios Sartų ežero pakrantėje, visoje Lietuvoje ir už jos ribų garsios ne tik vasarį rengiamomis žirgų lenktynėmis. Čia gyvena ir kuria garsūs Lietuvos menininkai, tokie kaip Šarūnas ir Nomedas Saukos, veikia meno galerija, skleidžianti aukštojo meno šviesą visoje Lietuvoje. Čia rengiamos kitos, net pasaulio dėmesio sulaukusios šventės – tokios kaip Vėžių valgymo čempionatas, Amatų ir derliaus šventė, Žvejų varžybos, organizuojamas respublikinis virvės traukimo čempionatas, Aukštaitijos kaimo bendruomenių veteranų stalo teniso varžybos, Kaimo bendruomenių šaškių turnyras.

Šis miestelis, turintis apie 700 gyventojų, yra Zarasų rajono Dusetų seniūnijos veiklos ir sumanymų centras. Seniūnijos (joje 2750 gyventojų) žmonės veiklūs, visuomeniškai, subūrę net dešimt visuomeninių organizacijų. Vietos iniciatorių sumanymu leidžiamas laikraštis „Dusetos“.

Liepos 6 d. Dusetų kultūros centre susirinkusiems kraštiečiams seniūnas Saulius Kėbllys pateikė 2012–2013 m. veiklos ataskaitą. Pristatydamas 2012 m. nuveiktus darbus seniūnas minėjo atliktą Kazimiero Būgos tėviškės gyvenamojo namo ir klėties rekonstrukciją, suremontuotas Sadūnų buvusios mokyklos, o dabar bendruomenės namų patalpas, Dusetose pernai atidarytą Kultūros centrą, į kurį persikėlė Dusetų dailės galerija, atnaujintą vaikų darželį. Taip pat atnaujinti papapijos namai, suremontuota Dusetų Švč. Trejybės bažnyčia. Šiais metais centrinėje Vytauto gatvėje paklota nauja asfalto danga, rekonstruotas paplūdimys prie Vasakno ežero, toliau formuojamas miesto skulptūrų parkas.

Dar šią vasarą bus pradėta valyti Sartų ežero pakrantė, seniūnas žadėjo, kad bus atnaujinti aštuoni daugiabučiai namai Užtiltėje. Jau parengtas projektas dėl Sartų žirgyno hipodromo bėgimo tako rekonstrukcijos – Dusetos užsibrėžė Sartų žirgų lenktynėms išsikovoti nacionalinį statusą.

Prie Dusetų seniūno ir jo padėjėjų veiklumo daug prisideda ir patys dusetiškiečiai, miestui ir seniūnijai 2012 m. pelnę įvairių tarptautinių apdovanojimų. Štai pernai Dusetų meno mokyklos dailės mokytojas ekspertas Romualdas Pučekas tapo Lietuvos metų mokytoju. Iš Dusetų kilęs architektas prof. Vladas Stauskas – pernai metų Valstybės kultūros ir meno premijos laureatas. Už saugios aplinkos kūrimą garbingiausiu visuomenės nariams skirtu apdovanojimu – „Gėrio sergėtojo“ statulėle – Utenos apskrities policija apdovanojo dusetiški Vytautą Čypą. X geografijos pasaulinėje olimpiadoje Kioto mieste (Japonija) liepą dalyvaus miestelio moksleivis Eitvydas Merkis. Turi Dusetos ir mergaičių futbolo komandą „Ainiai“, kurios tapo Lietuvos mergaičių, gimusių 2001 m. ir jaunesnių, futbolo čempionėmis.

Šiais metais fotografei Normantei Ribokaitei už fotografiją „Žirgai“ atiteko EX ARTE EQUINUS Director's apdovanojimas (JAV). San Franciske (JAV)

Dusetų seniūnui S. Kėbliui pasisekė sutelkti nevyriausybinės, biudžetines organizacijas ir verslo žmones bendrai veiklai.

tarptautinėje parodoje „Gallery Photographica“ jai atiteko aukso medalis už fotografiją „Rytas“. 2013 m. ji tapo FIER instituto (Australija) 1-ojo tarptautinio konkurso „Romantiškas peizažas“ laureate. O iš 6-osios tarptautinės parodos VARNA 2013 (Bulgarija) – parsivežė sidabro medalį už fotografiją „Bučiny“.

N. Ribokaite's darbų galima pamatyti ir Dusetų dailės galerijoje. Kaip ir Kultūros centro, Dusetų dailės galerijos direktoriaus Alvydo Stausko, kuris tvirtino, kad laikosi tradicijos kasmet liepos 6 d., per galerijos gimtadienį, surengti dusetiškių menininkų naujausių darbų parodą.

Jis pasakojo, kad Dusetų dailės galerija įsikūrė prieš 18 metų ir kasmet surengia 12–14 parodų. Dusetos yra neatsiejamos nuo čia gyvenančių menininkų Šarūno ir Nomedos Saukų, kurie sukūrė branduolį ir suformavo tradicijas.

Pasak A. Stausko, nors galerija orientuosi į

Lietuvai švenčiant Valstybės dieną į Dusetų miestelio kultūros centrą rinkosi buvę ir esami dusetiškiečiai – čia vyko devintasis kraštiečių suėjimas.

aukštąjį meną, bet Kultūros centras atlieka tą pačią misiją, kaip ir kiti: turi chorą, folklorinius ansamblius, vienas jų – garsieji „Sadūnai“.

Klausiamas, kur slypi jo vadovaujamos seniūnijos klestėjimo paslaptis, Dusetų seniūnas S. Kėblys be dviejų pagrindinių priežasčių – Sartų žirgų lenktynių ir Aukštaitijos meno žmonių buveinės statuso – trečioje vietoje minėjo tai, kad jam pasisekė sutelkti nevyriausybinės, biudžetinės organizacijos ir verslo žmones bendrai veiklai.

Seniūnas neslėpė, kad seniūnija turi ir kitoms būdingų socialinių problemų: „Pas mus darbo biržoje įrašyti 362 žmonės, įtraukti į seniūnijos įskaitą, o gyventojų yra 2750. 12 proc. bedarbių yra nemažai. Aš juos atmintinai žinau.“

Dusetų kraštiečių suėjime dalyvavęs Zarasų rajono savivaldybės administracijos direktorius Vytautas Sekonas darbštiesiems dusetiškiams linkėjo, kad jie nesustotų kelyje, kuriuo eina.

Dusetose darant bet kokį renginį dalyvauja visi: seniūnija, bendruomenė, mokykla, komunalininkai. Reikia paminėti ir veiklius visuomenininkus – vietos legenda galima pavadinti Vytautą Čypą, kuris iš ryto atsikelia, „papakelę“ po pažasčia pasikiša ir eina dirbti bendruomenės labai visuomeniniais pagrindais. Džiaugiamės, kad iš Anykščių atvyko veiklus klebonas, kuris dažnai prie mūsų durų sėdi, biurokratais mus vadina. Čia dirba darbštus ir nagingas seniūnas. Kai daugelis sako, kad mažai pinigų, jis žino, bet visada viską padaro. Mes džiaugiamės ir norėtume, kad ir kitos seniūnijos tuo užsikrėstų“, – sakė V. Sekonas.

SUPAŽINDINAME

ES PARAMA:

INTEGRUOTOS TERITORINĖS PLĖTROS POŽIŪRIS

Jurgis AMBRAZAS

Europos struktūrinių ir investavimo fondų parama 2014–2020 m. laikotarpiu labai svarbi visoms savivaldybėms. Juolab kad neseniai vykusiame susitikime su savivaldybių merais šalies Ministras Pirmininkas Algirdas Butkevičius pareiškė nuostatą, kad ateityje savivaldybėms bus leidžiama skolintis tikrai ES finansuojamiems projektams įgyvendinti.

Liepos 2 d. Lietuvos savivaldybių asociacijos valdybai (LSA) buvo pristatyta integruotos teritorinės plėtros koncepcija, kuria bus remiamasi finansuojant projektus iš ES fondų pagal 2014–2020 m. finansinę perspektyvą. Pranešėjas Gediminas Česonis, Vidaus reikalų ministerijos Regioninės politikos departamento Regioninės politikos strateginio koordinavimo skyriaus vedėjas, kalbėjo apie miestų vystymo galimybes panaudojant integruotas teritorines investicijas (ITI).

NAUJI INSTRUMENTAI

2014–2020 m. bus siekiama suderinti du miestų plėtros instrumentus – ITI ir bendruomenės inicijuotą vietos plėtrą. Taip norima pasiekti didžiausią miestų plėtrai skirtų viešųjų investicijų veiksmingumą ir rezultatų tvarumą.

Įgyvendinant ES struktūrinių fondų remiamą bendruomenių iniciatyvą siūloma koncentruotis į konkrečių teritorijų problematiką. Penkiuose didžiuosiuose Lietuvos miestuose kreiptinas dėmesys į socialinių problemų turinčias, izoliuotas teritorijas, regionuose – į mažo ekonominio aktyvumo ir socialinės atskirties problemomis pasižyminčių teritorijų (subregionų) urbanizuotas dalis (miestus nuo 6 tūkst. gyventojų ir mažesnius savivaldybių centrus).

2014–2020 m. programavimo laikotarpiu siekiama užtikrinti lygias galimybes ir visoms kaimo vietovių (iki 6 tūkst. gyventojų) vietos veiklos grupėms rengti vietos plėtros strategijas ir teikti jas atrankai. Atrankant vietos plėtros strategijas ypač daug dėmesio skiriama jų kokybei, vietinių veiklos grupių partnerystės kokybei ir gyventojų įtraukimo į vietos plėtros strategijos rengimą mastui. (Kaimo vietovių vietos veiklos grupės teritorija – vietovė, kurios bendras gyventojų skaičius yra nuo 6 tūkst. iki 150 tūkst., įskaitant mažus miestelius, taip pat miestus iki 6 tūkst. gyventojų.)

Pranešėjas G. Česonis apibūdino skirtingo dydžio urbanizuotoms teritorijoms būdingas problemas, kurios gali būti sprendžia-

mos taikant ITI.

- Iki 1 tūkst. gyventojų: nėra būtiniausių komunalinių paslaugų – pvz., centralizuotai tiekiamo geriamojo vandens); opios demografinės, sveikatos problemos.

- 1 tūkst.–6 tūkst. gyventojų: trūksta viešosios infrastruktūros, paslaugų, kurios reikšmingos bendruomenių socialinei, kultūrinei veiklai.

- 6 tūkst.–100 tūkst. gyventojų: dėl nepakankamo gyvenamosios ir investicinės aplinkos patrauklumo daug mažesniųjų miestų (savivaldybių centrų) susiduria su mažu užimtumo, mažo ekonominio aktyvumo, emigracijos problemomis;

- Daugiau kaip 100 tūkst. gyventojų: nepatrauklios ar apleistos didžiųjų miestų dalys (mikrorajonai) riboja viso miesto ekonominio augimo ir konkurencingumo galimybes, formuojasi socialinių patologijų, nusikalstamumo židiniai.

PATIRTIS IR NAUJOS SĄLYGOS

Integruotos teritorinės plėtros koncepcija nėra naujiena – ji buvo taikoma ir ankstesniu finansavimo laikotarpiu: pavyzdžiui, įgyvendinant Jonavos rajono savivaldybės probleminės teritorijos plėtros programos priemones, numatyta atnaujinti urbanistinę infrastruktūrą, gerinti ir plėsti kelių tinklą, rekonstruoti mokyklas.

Vien miesto vietovėse bendruomenių inicijuotai vietos plėtrai iš Europos socialinio fondo preliminarai numatoma skirti 50 mln. Lt, paraiškos būtų pradėtos teikti nuo 2015 m.

Numatoma, kad ITI pagrindu kuriamos vystymo programos bus rengiamos privalomai konsultuojantis su bendruomene ir socialiniais bei ekonominiais partneriais (iš kurių kartu su vietos valdžios atstovais ir būtų sudarytos vietos veiklos grupės). Rengiant vietos plėtros strategijas jų turinys bus nustatomas „iš apačios“ – iniciatyvos teisė suteikiama vietos veiklos grupėms, kuriose dalyvautų (tačiau neturėtų daugumos balsu) ir vietos valdžia. Tokiu atveju vietos valdžios atstovai vietos veiklos grupėms pasiūlytą sritį, kuriose su ITI suderinti veiksmai sukurtų didesnę pridėtinę vertę. Atrankant vietos veiklos grupių parengtas strategijas bus vertinamas jų indėlis į ITI keliamų tikslų ar kitų nacionalinių ar regioninių vystymosi uždavinių įgyvendinimą.

ISTORIJS JUBILIEJAI AKADEMIJOJE

Rytas TAMAŠAUSKAS

Kėdainių rajone, Akademijos miestelyje, susiklosčiusi tradicija Valstybės dieną parke susiburti prie Klaipėdos vadavimo paminklo. Akademijos kultūros centras pakvietė gyventojus liepos 6-ąją paminėti Mindaugo karūnavimo 760 metų ir Klaipėdos įvykių 90 metų sukaktis, su pasaulio lietuviais giedoti „Tautišką giesmę“. Beje, Seimas 2013-uosius paskelbė Klaipėdos krašto – istorinės Lietuvos teritorijos – metais.

KLAIPĖDOS ĮVYKIŲ SŪKURYS

Kodėl būtent Akademijos visuomenė kaskart sugrįžta prie Klaipėdos 1923-ųjų sausio įvykių? 1919 m. rudenį Dotnuvos žemės ūkio mokykloje susitelkė gausiai patriotiškai nusiteikę jaunuoliai, kurie kaip Lietuvos šaulių sąjungos nariai buvo nepriklausomybės kovų dalyviai. Dotnuvos žemės ūkio technikumui 70 mokslievių – šauliai ir savanoriai – dalyvavo ginkluotoje Klaipėdos akcijoje (įprastai vadinama Klaipėdos sukilimu) prieš Prancūzijos administraciją ir kariuomenę, kuri po Pirmojo pasaulinio karo Antantės valstybių sprendimu valdė Klaipėdos kraštą. 1923 m. sausio mėn. Lietuvos kariuomenė, šauliai ir savanoriai pasiekė ginkluotą pergalę, lietuvių pajėgos kontroliavo Klaipėdą ir kraštą. Klaipėdoje paminėję Vasario 16-ąją ir sulaukę Antantės šalių deklaracijos, kad Lietuva teisiškai valdys Klaipėdos kraštą, sugrįžę technikumui jaunuoliai vienoje Akademijos parko dalyje pastatė akmens paminklą, aplink jį kiekvienas dalyvis ir žygio vadovas dėstytojas Viktoras Ruokis pasodino po uosiuką. Vietoje, kuri buvo pavadinta Šaulių aikštele, pusračiu ne vieną dešimtmetį augo 71 medelis, šiandien liko 14 uosiu.

ATMINTIES TRADICIJOS

XX a. tarpukariu žemės ūkio mokyklų auklėtiniai, pedagogai, mokslo įstaigų darbuotojai, kiti Akademijos sodybos gyventojai prie Nežinomojo kareivio kapo, Klaipėdos paminklo ir Vilniaus ažuolo rinkdavosi Vasario 16-ąją ir Spalio 9-ąją (Vilniaus dieną). Prie Klaipėdos paminklo šauliai sausio 15-ąją paminėdavo Klaipėdos „atvadavimo“ dieną, paminklą aplankydavo valstybės vadovai, garbingi svečiai, ekskursijos. Atgimusios Lietuvos metais Šaulių aikštelė ir paminklas yra viena susibūrimo vietų per Valstybės dienas ir tautos šventes.

Istorinės sukakties šventei vadovavo Akademijos kultūros centro direktorė Silvinija Žemaitienė. Centro etnografinis ansamblis „Seklyčia“ šventę įprasmino lietuvių liaudies karinėmis istorinėmis dainomis. Prie paminklo buvo uždegtos atminimo žvakutės, šaulių uosiai papuošti Lietuvos ir Mažosios Lietuvos (jos dalis buvo Klaipėdos kraštas) vėliavų spalvų juostelėmis.

KAIP AKTUALINTA ISTORIJA

Kėdainių krašto muziejaus istorikas Vaidas Banys kalbėjo apie istorines aplinkybes ir 1919–1923 m. laisvės kovas Kėdainių krašte. Centrinę Lietuvą turėjusios ginti Lietuvos kariuomenės dalys kūrėsi Kėdainių ir Panevėžio apskrityse. Raudonajai armijai artėjant Lietuvos vidurio link, kariniai junginiai susitelkė Kėdainiuose. Saugant

Prie paminklo buvo uždegtos atminimo žvakutės.

valstybingumą buvo svarbios 1919 m. žiemos kovos dėl Kėdainių ir Šėtos, sulaikant bolševikų judėjimą Kauno link. Su bolševikais kariavo tiek vokiečiai, tiek lietuvių partizanai. Dalis partizanų tapo reguliariosios Lietuvos kariuomenės nariais. Priminta karinė situacija Kėdainių apskrityje kariaujant su bermontininkais ir Lenkija, vardyti Kėdainių krašto asmenys, įrašyti į laisvės kovų istoriją.

Kaip Dotnuvos žemės ūkio technikumui šauliai ginklu gynė Lietuvą nuo svetimųjų, aptarė dr. Apolonija Zimkuvienė. 1920 m. žemės ūkio mokyklos mokiniai dalyvavo žygyje sulaikant ties Kėdainiais pro Širvintų ir Giedraičių frontą prasibrovusius lenkų raitelius. 1923 m. technikumui šauliai, vadovaujami dėstytojo Viktoro Ruokio, išėjo vaduoti Klaipėdos. Akademijos sodyboje technikumui mokiniai buvo pirmieji saviveiklininkai, sportininkai, kraštotyrininkai, krašto švietėjai, apylinkėse skleidę lietuviybės dvasią. Mokslininkė pranešimą papildė Klaipėdos sukilimo dalyvio Juozo Zabelavičiaus atsiminimais.

Klaipėdos paminklo atsiradimo istoriją ir jo svarbą Akademijos sodyboje priminė kraštotyrininkas Rytas Tamašauskas. Karinėje akcijoje už Klaipėdos kraštą dalyvavo ne tik Dotnuvos technikumui šauliai, bet ir Kėdainių miesto, Surviliškio, Krakių ir Gudžiūnų valsčių šauliai ir savanoriai.

Susirinkusiųjų vardu prie Klaipėdos paminklo gėlių padėjo Žemdirbystės instituto mokslo darbuotoja dr. Giedrė Dabkevičienė. Ji – Lietuvos šaulių sąjungos kūrėja, Žemės ūkio akademijos lektoriaus Vlado Pūtvio-Putvinskio proanūke – pasidalijo istorinėmis išvalgomis apie Lietuvos šaulių sąjungos kūrimo peripetijas, šeimos pasakojimais paliudijo, kaip buvo puoselėjama lietuviybė, kaip dėl to dalis gentainių atsiribojo nuo prosenelių, kaip jų dvaruose telkėsi lietuvių inteligentai kultūrinei veiklai.

Akademijoje pagerbtas reikšmingas valstybės istorijoje įvykis, karta, ginklu dalyvavusi nepriklausomybės kovose, budėjusi prie valstybingumo ištakų ir pasiaukojusi Lietuvai. Šalies gyventojai Akademijos parke aplanko Klaipėdos paminklą, kuris prieš 24-erius metus buvo restauruotas vietinių entuziastų ir institucijų pajėgomis. Šiandien paminklui ir jo aplinkai sutvarkyti reikėtų rimtesnės pagalbos.